

**МІЖБІБЛОТЕЧНИЙ КНИГООБМІН ЛЬВІВСЬКОЇ
АКАДЕМІЧНОЇ БІБЛОТЕКИ *
У 60–80-х рр. ХХ ст.: НАБУТКИ ТА ВТРАТИ**

Леся Кусий

науковий співробітник відділу рукописів

ЛННБ України ім. В. Стефаніка, канд. наук із соціальних комунікацій

DOI: [https://doi.org/10.37222/2524-0315-2019-11\(27\)-17](https://doi.org/10.37222/2524-0315-2019-11(27)-17)

Висвітлено процес міжбібліотечного книгообміну Львівської академічної бібліотеки у 60–80-х рр. ХХ ст., внаслідок якого було переміщено значні масиви цінних за своїм складом, змістом, походженням ретроспективних видань, зокрема українознавчої тематики, з дублетних фондів Бібліотеки НТШ — до бібліотечних, наукових, музейних та інших установ колишнього СРСР і за кордон. Особливу увагу приділено стародрукованій літературі.

Ключові слова: *Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаніка АН УРСР, книгообмін, переміщення та розпорошення бібліотечних фондів.*

2 січня 1940 р. рішенням Ради народних комісарів УРСР на базі бібліотек Наукового товариства імені Шевченка, Руського Народного Інституту «Народний Дім», Національного закладу ім. Осолінських у Львові (Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Оссолінеум) та Бібліотеки єврейської віросповідної громади (Кагальна бібліотека) було створено Львівську філію Бібліотеки Академії наук УРСР (далі — ЛфБАН)** . У новостворену установу почали звозити велику кількість книгозбірень, різних за походженням та підпорядкуванням, головню націоналізованих владою, або тих, які стали

© Кусий Л., 2019

* Від липня 1963 р. до 1969 р. установа перебувала у підпорядкуванні Міністерства культури УРСР як Львівська державна наукова бібліотека, потім знову повернулась у систему Академії наук УРСР, у травні 1971 р. їй присвоєно ім'я В. Стефаніка, і повна її назва стала Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаніка АН УРСР.

** У травні 1948 р. установа перестала бути філією Київської бібліотеки АН УРСР, а стала окремою самостійною статутною одиницею.

«безгосподарськими» (покинуті власниками): інституційних, монастирських, різноманітних товариств та організацій, приватних осіб, які змушені були з різних причин перед початком Другої світової війни і приходом більшовиків покинути місто. Сюди надходили також конфісковані органами НКВС українські приватні книжкові збірки осіб, які перебували під арештом або в ув'язненні.

З метою збереження, первинного сортування та опрацювання цих багатотисячних масивів літератури в бібліотеці був створений спеціальний підрозділ — відділ концентрації, який до жовтня 1940 р. входив до складу відділу комплектування, а далі функціонував як самостійна структура*.

У процесі роботи з фондами концентрації було виявлено значну кількість дублетної літератури, тому постало питання про обмін з іншими бібліотеками та установами. Триплети відділу концентрації відразу надсилали в установи АН СРСР та АН УРСР для поповнення фондів ретроспективних видань, у т. ч. закритого та обмеженого користування. Спочатку це відбувалося без будь-якого документального оформлення: у звітах відділу за 1940–1941 рр. є лише згадки про партнерів з обміну та вказана кількість переданого [20]. У перші повоєнні роки такі передачі теж здебільшого були неконтрольованими, хоча у листопаді 1948 р. Президія АН УРСР, з огляду на раритетність фондів концентрації ЛНБ, запропонувала систематично виділяти дублетні примірники книг для бібліотеки Інституту Філософії АН УРСР і затвердила перший список — 400 видань [20].

Утім у подальші роки чимало цінної літератури з цього підрозділу було передано українським та союзним академічним, науковим, бібліотечним, музейним установам теж лише кількісно, без жодних актів передачі чи інших супровідних документів. Так, наприклад, у грудні 1954 р. Бібліотека АН Естонської РСР у Таллінні отримала з ОРФ Львівської наукової бібліотеки 1500 книг, Пушкінський музей у Ленінграді — 200, Державна історична бібліотека в Москві — 800 [17, арк. 1].

---

* 1950 р. у рамках реорганізації бібліотеки його було перетворено у сектор обміну та резервних фондів і вдруге підпорядковано відділу комплектування. Від червня 1968 р. підрозділ знову набув статусу окремого відділу обмінно-резервних фондів (далі — ОРФ).

У кінці 1963 р. передачу видань із сектору ОРФ ЛНБ в інші установи почали оформляти актами, відтоді вона стала впорядкованою. Однак, на жаль, у бібліотечному архіві збереглися не всі акти і списки літератури, переданої за обміном іншим бібліотекам і установам у 1960–1980-х рр. Їх надсилали адресатам у двох примірниках з вимогою після прийому отриманого та підпису відповідальної за це особи перший примірник документа, завірений печаткою установи, повернути в ЛНБ. З кореспонденції тодішнього завідувача ОРФу Анатолія Дуркота довідуємося, що цю вимогу виконували не завжди. Зазначимо, окремі архівні документи відділу ОРФ з книгообміну дотепер не обліковані і не внесені в описи постійного зберігання. Тому документальне дослідження, яке ми здійснили, має незначні хронологічні прогалини*.

Мета статті — на підставі аналізу архівних джерел висвітлити процес міжбібліотечного книгообміну Львівської академічної бібліотеки у 60–80-х рр. ХХ ст., внаслідок якого були переміщені значні масиви вартісних ретроспективних видань, зокрема з колишньої Бібліотеки НТШ (далі — БНТШ), до бібліотечних, наукових, музейних та інших установ СРСР і за кордон. Окрему увагу приділено передачі стародрукованих видань з відділів обмінно-резервних фондів і рідкісної книги.

Оскільки йдеться про довготривалий багатотисячний книгообмін, при характеристиці кожної партії літератури ми, за винятком кількох перших прикладів, фіксували лише загальну кількість переданого, мовний, хронологічний аспект, авторський склад, тематику, в окремих випадках місце видання твору.

Отже, від 1964 р. з ретроспективної частини обмінного фонду ЛНБ на прохання різних наукових і навчальних закладів в Україні та поза нею почали масово надсилати через книгообмін багатотиражні видання НТШ з дублетних фондів колишньої БНТШ. У переважній більшості надіслана у той час рідкозвідним інституціям українознавча література за складом авторів, змістом, тематикою та належністю до НТШ мала підлягати обов'язковому

---

* Висловлюємо вдячність завідувачці архіву ЛННБ України ім. В. Стефаника Наталії Чернюк за допомогу у виявленні необхідних для дослідження матеріалів.

зберіганню у відділі спецфондів бібліотеки як «буржуазно-націоналістична» та перебувати у статусі обмеженого користування. Проте цього забезпечено не було.

Опрацьовані архівні документи відділу ОРФ засвідчують, що у січні 1964 р. *Житомирський державний педагогічний інститут ім. І. Я. Франка*, згідно з Актом передачі, отримав із сектору ОРФ ЛНБ 430 українських періодичних і продовжуваних видань та 83 іноземні, серед яких: Записки НТШ (1893–1937), Хроніки НТШ (1900–1937), Етнографічний Збірник (1900–1929), Збірник фільольогічної секції НТШ (1899–1937), Українсько-руський архів (1906–1914), Збірник фізіографічної комісії НТШ (1925–1938), Руську історичну бібліотеку (1896–1904), Правничий вісник (1911–1913), Лікарський вісник (1936–1939), «Правда»: літературно-науковий і політичний часопис (Львів, 1878–1893), а також львівські книжкові видання кін. XIX — поч. XX ст., зокрема твори В. Гнатюка, І. Кревецького, П. Куліша, О. Партицького, О. Терлецького та ін. [5, арк. 58-70].

У кінці 1967 р. туди надіслали наступну партію літератури — 397 українських видань, зокрема: Збірник математично-природописної секції НТШ, Галицький літературно-науковий вісник, Матеріали до українсько-руської етнології, «Жерела до історії України-Руси», Збірники математично-природописно-лікарської секції НТШ, львівські книжкові видання кін. XIX — поч. XX ст., серед яких, зокрема, твори Б. Барвінського, І. Брика, Я. Гординського, М. Драгоманова, М. Костомарова, І. Линниченка, С. Руданського, К. Студинського, Ю. Федьковича, В. Чайченка (псевд. Б. Грінченка), Я. Шульгина та ін. [8, арк. 73-81].

У червні 1964 р. з ОРФу ЛНБ до бібліотеки *Ужгородського державного університету* через книгообмін було відіслано, згідно з Актом передачі, 1 518 українських і 138 іноземних видань. Серед українських — книжкові, продовжувані та періодичні видання кін. XIX — 1930-х рр.: Записки НТШ (1896–1937), Етнографічний Збірник НТШ (1900–1929), Хроніки НТШ (1900–1937), «Матеріали до етнології й антропології», «Матеріали до української бібліографії», Українсько-руський архів, Праці Комісії Шевченкознавства НТШ, Праці географічної комісії НТШ, Збірники

історично-філософичної секції НТШ, Збірники фільольогічної секції НТШ, Збірники математично-природописно-лікарської секції НТШ, Збірники фізіографічної комісії НТШ, «Пам'ятки української мови і літератури», «Монографії з обсягу нашої новочасної історії», «Жерела до історії України-Руси», «Студії з поля суспільних наук», «Місячник політики» (1884–1893), «Правничий вістник», твори І. Верхратського, В. Гнатюка, Б. Грінченка, М. Грушевського, І. Гушалевича, Р. Заклинського, Т. Зіньківського, П. Карманського, А. Кримського, І. Кревецького, З. Кузелі, П. Куліша, О. Маковея, В. Масляка, О. Мончаловського, О. Огоновського, І. Онишкевича, С. Руданського, М. Соневицького, О. Терлецького, О. Федьковича, В. Чайченка та ін. [5, арк. 57-69]. Через рік ця бібліотека поповнила свої фонди ще 126 львівськими книжковими виданнями кін. XIX — поч. XX ст., зокрема творами І. Свенціцького, М. Устияновича, Ю. Целевича, В. Чарнецького, І. Шараневича, В. Щурата [6, арк. 16-21].

Подібні партії літератури впродовж 1964–1970-х рр. надсилали через книгообмін багатьом іншим інституціям в Україні, зокрема кийським: *Центральній науковій бібліотеці АН УРСР у Києві* (277 укр. та 110 рос. творів головно художньої та історичної літератури, виданих у Львові, Коломиї, Тернополі, Стрию, Золочеві, Чернівцях, Києві, Харкові, Одесі, Чернігові, Єкатеринодарі, Москві, Санкт-Петербурзі, Перемишлі, Женеві, Тифлісі в кін. XIX — першій пол. XX ст., 442 видання НТШ та головно художня література, видана у Києві, Харкові, Одесі, Москві у 1920–1940-х рр.) [8, арк. 56-75, 109-122]; *Державній історичній бібліотеці у Києві* (208 львівських книжкових видань кін. XIX — поч. XX ст., зокрема НТШ, серед яких — твори С. Барана, Б. Барвінського, Я. Гординського, І. Джиджори, М. Зубрицького, І. Стешенка та 350 українських книжкових видань кін. XIX — 30-х рр. XX ст., виданих у Відні, Жовкві, Коломиї, Кракові, Лейпцигу, Львові, Харкові, Чернівцях, зокрема твори Я. Головацького, І. Гушалевича, Й. Конрада, І. Крип'якевича, З. Кузелі, П. Куліша, О. Мірбо, М. Олельковича, М. Павлика, О. Партицького, М. Подорожнього, П. Пясецького, І. Рудовича, С. Русової, І. Шараневича та ін.) [6, арк. 28-34, 77-78]; *Київському державному художньому інституту*

(299 українських і 75 польських видань кін. XIX — 1930-х рр. з питань історії української культури, як от: Записки НТШ (1893), Етнографічний Збірник (1900–1929), Українсько-руський архів (1906–1921), Руська історична бібліотека (1896–1904); твори М. Грушевського, О. Огоновського, І. Свенціцького, В. Щурата, І. Шараневича та ін.) [6, арк. 51-58]; *Центральному державному Архіву-музею літератури і мистецтва УРСР в Києві* (20 українських та 251 іноземних видань, головно польської історичної та мистецтвознавчої літератури кін. XIX — 1930-х рр., виданої у Львові, Кракові, Варшаві, Відні) [8, арк. 207-216]; *Державному музею книги і друкарства УРСР у Києві* (134 українські книжкові видання, головно історичної тематики, в т. ч. збірники НТШ) [12, арк. 42-46]; *Державному музею українського народного декоративного мистецтва УРСР у Києві* (165 українських, 74 російських, 35 іноземних видань мистецтвознавчої тематики) [7, арк. 127-137]; *Києво-Печерському державному історико-культурному заповіднику* для постійної експозиції «Книга і друкарство на Україні» (469 українських і 113 іноземних видань західноукраїнських друкарень кін. XIX — поч. XX ст. та видання НТШ) [10, арк. 54-67, 87-94]; *Київській студії документально-хронікальних фільмів* (178 українських, 18 російських, 17 іноземних видань з історії релігії та церкви, історії та етнографії України, історії Польщі кін. XIX — поч. XX ст., зокрема видання НТШ) [10, арк. 14, 34-38, 74-75].

Чимало львівських наукових, навчальних, бібліотечних, музейних та інших установ зверталися до ЛНБ з проханням підібрати в обмінному фонді необхідні для них видання. Бібліотека намагалася оперативно відповідати на ці запити. Так, у 1960–1980-х рр. різнокомплектні партії книг було передано: *Інституту суспільних наук АН УРСР у Львові* (2 225 видань різними мовами з історії України, історії культури, археології кін. XIX — 30-х рр. XX ст.) [11, арк. 9-64]; *Львівському державному університету ім. І. Франка* (110 переважно польських і німецьких видань кін. XIX ст. з класичної філології (антична література, методика викладання класичних мов, античне мистецтво, історія стародавнього світу) [7, арк. 22-25]; *Львівській обласній науково-педагогічній бібліотеці*

(252 українські та 93 іноземні видання педагогічного профілю) [7, арк. 138-148]; *Музею Івана Федорова** (365 українських та 254 іноземні друки різноматичної літератури, переважно виданої НТШ у кін. XIX — 1930-х рр., здебільшого мистецтвознавчої тематики) [10, арк. 116-128]; *Львівському музею народної архітектури та побуту* (240 українських та 123 іноземні видання з історії культури, питань народного побуту та суміжних наук кін. XIX — першої пол. XX ст., виданих головно НТШ [10, арк. 95-98, 100-109]; *Львівському історичному музею* (50 російських (санкт-петербурзьких) видань поч. XX ст. з історії техніки) [15, арк. 39-41]; *редакції журналу «Жовтень», м. Львів* (129 українських та 10 польських, головно видань НТШ з історії, історії мистецтва, фольклору, етнографії) [12, арк. 70-78]. А також: *Івано-Франківському державному педагогічному інституту* (419 українських та 205 іноземних назв історичної та філологічної літератури, виданої у Львові у 1893–1935 рр.) [8, арк. 229-235], *Чернівецькому державному університету* (696 різноматичних видань польською мовою, виданих у Львові в кін. XIX — на поч. XX ст.) [9, арк. 103-104], *Ужгородському відділенню Інституту історії АН УРСР* (580 книг угорською мовою, виданих у Будапешті у 1950–1960-х рр. [9, арк. 8-24], *Центральній науковій бібліотеці Харківського державного університету ім. О. М. Горького* (72 видання різноматичної літератури кін. XIX — першої пол. XX ст., друковані головно у Львові [10, арк. 69-71] та 280 книго- та пресодруків російською, чеською та словацькою мовами) [13, арк. 72-77]. Іноземні видання, як правило, відбирали представники установ, спеціально відряджені до Львова. Нерідко зацікавлені в обміні партнери попередньо приїздили в ОРФ бібліотеки, щоб ознайомитися з обмінною картотекою відділу і зробити конкретні замовлення. Часто, натрапивши на справжні книжкові скарби, замовлення робили негайно на місці.

Окремо варто затримати увагу на одному з особливих львівських партнерів з книгообміну, що відрізнявся просто «непомірним

* Існує як окремий відділ Львівської картинної галереї від 1976 р. У 1997 р. змінив назву на Музей книги, зараз — Музей мистецтва давньої української книги.

апетитом». Це створений у Львові 1973 р. Музей історії релігії та атеїзму (зараз — Львівський музей історії релігії), при якому організували спеціалізовану бібліотеку релігієзнавчого профілю. У серпні 1973 р. до заступниці директора ЛНБ Валентини Полудень звернувся директор цієї установи Юрій Матюхін з досить незвичним проханням: «*Прошу літературу релігійного змісту, яка ще залишилася у фондах вашої бібліотеки [очевидно, йдеться про обмінні фонди. — Л. К.], безкоштовно передати для комплектування бібліотеки Львівського музею історії релігії та атеїзму*» [16, арк. 53]. Завідувач ОРФУ Анатолій Дуркот отримав розпорядження підібрати відповідні видання. Втім, у жовтні 1973 р. в музейну бібліотеку було передано лише 189 українських, 34 російські і 176 рідкісних іноземних видань релігійної, богословської та атеїстичної тематики кін. ХІХ — 30-х рр. ХХ ст.) [13, арк. 78-93, 111-118]. Згодом ця книгозбірня поповнилася ще 462 українськими та 1 047 іноземними виданнями [14, арк. 2-193]. Однак найбільше до Музею було забрано стародруків, про що йтиметься далі.

Цікаво зазначити, що одним із партнерів бібліотеки з книгообміну була *Львівська обласна психіатрична лікарня*. У лютому 1975 р. до тодішнього директора Є. М. Стасюка звернувся з листом головний лікар цього спеціалізованого закладу Б. М. Мурович з проханням виділити з обмінних фондів за запропонованим списком видання щодо історії діяльності лікарні, яка у травні 1975 р. відзначала 100-річчя від дня заснування. З нагоди ювілею створювався Музей історії цієї медичної установи, який для організації експозиції потребував відповідних матеріалів. З ОРФ ЛНБ туди було надіслано періодичні видання «Przegląd lekarski» за 1902 р. та «Polska gazeta lekarska» за 1937 р. [13, арк. 59-60].

Чимало цінних дублетних видань НТШ та Оссолінеуму з сектору ОРФ ЛНБ потрапили за межі України, а саме до Польщі. Так, у 1964 р. *Центр розповсюдження наукових видань при Польській Академії Наук у Варшаві* отримав 117 томів Записок НТШ за 1893–1939 рр. [5, арк. 2, 3, 5], *Інститут Мистецтв Польської Академії Наук у Варшаві* — 42 рідкісні каталоги мистецьких виставок, що відбулися у Львові та Кракові у 1894–1929 рр., *Бібліотека Варшавського університету* — 41 видання з питань

мистецтвознавства, книгознавства та бібліотекознавства, що вийшли друком у Львові, Варшаві та Кракові у 1930-х рр. [5, арк. 44-47], *Міністерство культури Польської Народної Республіки* — 225 різногалузевих видань, переважно першої пол. ХХ ст. польською мовою, що вийшли друком у Львові [7, арк. 77-85].

У 1965 р. на прохання української наукової громадськості до *бібліотеки філософського факультету Університету ім. П.-Й. Шафарика у Пряшеві* (Чехословаччина) з обмінних фондів ЛНБ було відправлено понад 500 львівських українських книжкових, періодичних і продовжуваних видань кін. ХІХ — 1930-х рр., головню з дублетів колишньої Бібліотеки НТШ, як от: Записки НТШ, Етнографічний Збірник НТШ, Хроніки НТШ, «Матеріали до етнології й антропології», «Матеріали до української бібліографії», Українсько-руський архів, Праці Комісії Шевченкознавства НТШ, Праці географічної комісії НТШ, Збірники історично-філософської секції НТШ, Збірники фільольогічної секції НТШ, Праці географічної комісії НТШ, «Пам'ятки української мови і літератури», «Монографії з обсягу нашої новочасної історії», «Жерела до історії України-Руси», «Студії з поля суспільних наук», «Правничий вісник», твори А. Андроховича, С. Барана, Б. Барвінського, Я. Біленького, І. Верхратського, М. Возняка, В. Гнатюка, Я. Гординського, М. Грушевського, І. Джиджори, С. Дністрянського, В. Доманицького, М. Зубрицького, Ф. Колесси, М. Кордуби, І. Кривецького, О. Назарука, І. Огієнка, І. Панькевича, І. Созанського, К. Студинського, М. Тершаківця, А. Франка, І. Шпитковського, В. Щурата, М. Чайковського та ін., а також 86 іноземних видань [6, арк. 95-99, 146-149].

Подібну за змістом і складом авторів партію літератури (487 українських та 84 іноземні друки) того ж року отримав *Музей української культури у Свиднику* [6, арк. 101-107, 157-160].

Часто свої книгосховища збагачували вартісними ретроспективними виданнями з ОРФ ЛНБ книгозбірні різного рівня колишніх союзних республік. Так, 1965 р. у *Фундаментальну бібліотеку ім. В. Г. Белінського у Мінську* було відправлено 109 львівських українських книжкових видань, зокрема твори С. Барана, Б. Барвінського, М. Василенка, В. Гнатюка, Я. Гординського, М. Грушевського, І. Джиджори, В. Доманицького, М. Зубрицького, Ф. Колесси, М. Кордуби, І. Кривецького, О. Назарука, І. Огієнка,

І. Панькевича, І. Созанського, К. Студинського, М. Тершаківця, В. Щурата, «Жерела до історії України-Руси» тощо, та 333 польські книжкові видання кін. XIX — середини XX ст. [6, арк. 38-44, 136-139]. У 1966 р. ця установа отримала ще 650 польських друків кін. XIX — поч. XX ст. головно історичної тематики, переважно виданих у Львові, Кракові та Варшаві [7, арк. 11-14, 40-44, 60-63, 65-70]. 1975 р. *Державна бібліотека Білоруської РСР ім. В. І. Леніна* звернулася до ЛНБ з проханням надіслати їй через книгообмін багатотомну «Історію України-Руси» М. Грушевського (Т. 1-9), однак отримала лише восьмий том у двох частинах [13, арк. 123-125]. *Фундаментальна бібліотека Академії наук Вірменської РСР* 1970 р. збагатила свої фонди 104 українськими (переважно НТШ) та 127 польськими виданнями кін. XIX — поч. XX ст., необхідними для дослідження вірмено-українських та україно-польських історичних і культурних зв'язків [12, арк. 81-82]. Збірку полоніки (136 од. різноматичної літератури та 230 од. періодики переважно кін. XIX ст. тоді ж отримав *Вільнюський державний університет ім. В. Каспукаса* [9, арк. 75-82], бібліотека якого 1968 р. потерпіла від пожежі.

Як уже було зазначено, переважна більшість українознавчої літератури, надісланої у той час з ЛНБ через книгообмін українським та іноземним інституціям, за складом авторів, змістом, тематикою та належністю до НТШ мала підлягати закритому зберігання та обмеженому використанню. Однак, як бачимо, вона не тільки не була вилучена з ОРФУ, а навпаки, масово розповсюджувалася по Україні та поза її межами. Таке могло статися лише за розпорядженням тодішнього директора ЛНБ Євгена Іванціва*.

* *Іванців Євген Маркович* (1910–1972) — український філолог, драматург, театральний критик, літературознавець. Навчався в Академічній гімназії у Львові (1922–1930), на філософському факультеті Львівського університету (1932–1934), закінчив філологічний факультет цього вишу (1955). У 1935–1936 рр. публікувався у львівському часописі «Знання», 1939–1941 — учителював; 1943–1944 рр. брав участь в українському партизанському русі; після війни працював у Сталінській райраді Львова, зокрема у 1949–1955 рр. був головою виконкому. Впродовж 1957–1971 рр. — директор Львівської бібліотеки АН УРСР. Редактор низки бібліографічних покажчиків із проблем художньої

Очевидно, так він намагався зберегти ці вартісні видання від імовірного знищення органами цензури. Умови їхнього фізичного зберігання переважно в непристосованих костельних приміщеннях були незадовільними.

Завдяки благополучному збігу обставин, «эти вопиющие нарушения» впродовж багатьох років не потрапляли у поле зору пильних чекістських інформаторів. Однак керівника установи усе ж викрили, приписавши його діям «пряму ідеологічну шкідливість». 2 липня 1971 р. Є. Іванціва було звільнено із займаної посади за звинуваченням в українському буржуазному націоналізмі та співробітництві з нацистами: під час німецької окупації Львова він опублікував у місцевій пресі кілька своїх драматичних творів. Менше ніж через рік Є. Іванців помер. Працівникам бібліотеки було категорично заборонено брати участь у його похороні.

Незабаром в. о. директора ЛНБ Валентина Полудень відправила в Управління Комітету державної безпеки по Львівській області, керівником якого тоді був її чоловік, генерал КГБ Микола Полудень, лист під грифом «для службового користування» з інформацією про те, що в ОРФі бібліотеки зберігаються документи про передачу літератури з обмінного фонду окремим інститутам та установам, серед якої — чимало видань, призначених для закритого зберігання та обмеженого користування. Вони, безумовно, мали бути вилучені до спецфонду, чого своєчасно з незрозумілих причин забезпечено не було. В. Полудень запевнила органи, що зараз уся заборонена цензурою література з ОРФу вилучена, а списки попередньо відправлених за обміном книг та періодики ретельно перевіряють працівники спецфонду бібліотеки й експертна

літератури та джерелознавства, а також біобібліографічних покажчиків, присвячених О. Маковою, О. Кобилянській, В. Стефанику, В. Бобинському, П. Мирному, О. Мишузі. Автор п'єс «Довбуш або Чорногора в огні» (1936), «Гонведи йдуть», «Мрячні дні» (обидві — 1939; усі — Львів), статей про Я. Галана (співавтор), П. Козланюка, С. Тудора.

У 1967 разом з урядовою комісією, до складу якої увійшли вчені та спеціалісти Москви, Києва і Львова, доклав чимало зусиль, щоб припинити процес передачі до ПНР «залишків» книжкових і рукописних фондів із збірок колишнього Національного закладу ім. Осолінських у Львові.

комісія [19, арк. 32-34]. Відтоді кожен партію літератури ретроспективної частини ОРФу, призначену для обміну, переглядала спеціально створена комісія, до складу якої входили: Є. Кравченко (вчений секретар) — голова, А. Дуркот (завідувач відділу ОРФ), М. Гуменюк (завідувач відділу бібліографії, колишній інспектор львівського Облліту), О. Куш (завідувач відділу спецфондів), які на кожен документ накладали окрему резолюцію, засвідчену особистими підписами: «Експертна комісія проти передачі літератури не заперечує».

Слід додати, що з фондів ЛНБ забирали не лише книго- та пресо-друки, а й спецвиди видань. Так, 1974 р. Виробничо-поліграфічне підприємство «Патент» у Москві забрало собі 718 324 од. німецьких патентів XIX–XX ст. [12, арк. 107].

Окреме місце серед сконцентрованих в ОРФі видань посідали *стародруки*. З викладеного бачимо, що, починаючи від середини 1960-х рр., ЛНБ почала дуже активно задіювати свої книжкові ресурси до міжбібліотечного книгообміну, часом необачними діями завдаючи шкоду рідкісним фондам. Так, у кінці 1973 р. розпочалася практично неконтрольована передача великої частини стародрукованих видань з ОРФу ЛНБ до новоствореного *Львівського музею історії релігії та атеїзму*. Як уже було зазначено, саме тоді там засновували спеціалізовану бібліотеку релігієзнавчого профілю, аналогів якої на тепер у державі не існує. У її формуванні допомагали музейні й інші установи Львова та СРСР, зокрема Львівський історичний музей та Ленінградський музей історії релігії та атеїзму. Однак, мабуть, найбільшу кількість стародруків бібліотека цього музею отримала з обмінних фондів ЛНБ. Зараз, на жаль, важко встановити точну кількість переданого, оскільки в архіві ЛНБ збереглися не всі супровідні документи передач за 1973–1986 рр. Багато стародрукованих видань для поповнення фондів відбирали особисто фахівці Музею, зокрема Леонід Йосипович Герц. Окремі Акти передачі нещодавно виявлено в архіві Львівського музею історії релігії. Аналізуючи їх та збережені у нашій бібліотеці документи, можемо стверджувати, що за окреслений період у фонди бібліотеки Львівського музею атеїзму було передано з ОРФу ЛНБ більше ніж 4 600 стародруків, майже 3 000 з яких становили кириличні, та 250 примірників єврейських богослужбових

та релігійних книг, в т. ч. тор та її фрагментів [13, арк. 96-102]. Це були видання XVII–XVIII ст., що вийшли друком у Львові, Уневі, Почаєві, Києві, Бердичеві, Добромилі, Варшаві, Вроцлаві, Каліші, Кракові, Перемишлі, Познані, Супраслі, Відні, Вільні, Ризі, Празі, Венеції, Римі, Бремені, Лейпцигу, Регенсбурзі, Франкфурті, Буді та ін.

Музейна книгозбірня поповнювалася стародрукованими виданнями не лише з ОРФу, а й з відділу рідкісної книги ЛНБ, який 1976 р. докорінно змінив структурування своїх фондів, взявши за основу їх розміщення хронологічний принцип з виділенням окремих тематичних груп. Таким чином, було продовжено започатковану радянським керівництвом практику розформування приватних та інституційних колекцій, що входили до складу фондів усіх великих бібліотек Львова, зокрема БНТШ, які своїм об'єднанням 1940 р. започаткували ЛфБАН. У результаті збірки Павликовських, Дідушицьких, Баворовських, Оссолінських, Народного Дому, НТШ, «Студіону», греко-католицької семінарії, монастирів, церков та інші були об'єднані в єдиний фонд. У процесі такої реструктуризації з кожної колекції вилучали, зокрема, стародруки, серед яких виявилось багато, на думку тодішніх керівників установи, дублетних, хоча насправді кожне з них було справжнім раритетом. Їх передавали різним бібліотечним і науковим установам України та СРСР. Документи, які зберігаються у внутрішньому архіві відділу Рідкісної книги ЛНБ, засвідчують, що у 1981–1983 рр. звітти було передано до бібліотеки *Львівського музею історії релігії та атеїзму* 46 кириличних стародруків XVII–XIX ст. та 52 латинські XVIII–XIX ст. Латинські та кириличні стародруки з відділу рідкісної книги у різний час передавали в *Музей Івана Федорова у Львові* (467 од.), *Державний історико-культурний заповідник м. Острога* (32 од.), *Центральну наукову бібліотеку АН УРСР у Києві* (14 од.), *Державну республіканську бібліотеку УРСР ім. КПРС у Києві* (27 од.), *Центральну наукову бібліотеку ім. Я. Коласа у Мінську* (30 од.), *Державну республіканську бібліотеку Литовської РСР у Вільнюсі* (193 од.). *Львівський поліграфічний технікум* теж одержав три латинські стародруки XVIII ст. (дещо пошкоджені) як навчальні експонати для студентів. Таким чином, фонд відділу рідкісної книги ЛНБ на початку 1980-х рр. збіднів

на 864 стародруки XVII–XIX ст. Важливо додати, що у квітні 1988 р. чимало рідкісних книжкових видань XIX–XX ст. (усього 1 440 прим.) з цього відділу було передано в ОРФ ЛНБ як непрофільні та дублетні (список відсутній) [3, арк. 8].

Як бачимо, обмінні фонди ЛНБ легко звільнялися від рідкісних видань релігійної та богословської тематики, які виявилися зайвими. Адже бібліотека, як ідеологічна установа, повинна була виховувати своїх читачів у дусі радянської комуністичної ідеології як непримиримих атеїстів. Таке негативне ставлення до зберігання літератури релігієзнавчого профілю розпочалося уже відразу після війни, коли у грудні 1949 р. тодішній директор бібліотеки Антон Одуха звернувся з проханням до уповноваженого Президії АН УРСР по львівських академічних установах Й. З. Штокала про дозвіл на знищення (передачі до утилю) релігійної літератури: «У фондах концентрації Львівської Бібліотеки АН УРСР знаходиться до 300 тис. примірників релігійної літератури, з яких 180 тис. примірників становить *література непотрібна...*» [18, арк. 59]. Коментарі тут зайві.

Чим же збагатилися обмінно-резервні фонди ЛНБ за окреслений період? Ми зосередимо увагу лише на найбільших та найвартісніших партіях надходжень.

У другій половині 1960-х рр. у наукових бібліотеках Львова різного підпорядкування було проведено значну роботу з впорядкування фондів з метою видалення непрофільної та дублетної літератури. Передусім це стосувалося ретроспективних книгосховищ, зокрема фондів іноземних видань. До ОРФ ЛНБ передавали великі партії видаленої літератури. Так, у липні 1964 р. *бібліотека Львівського державного музею українського мистецтва* передала ЛНБ **2 723 од.** іноземної непрофільної різноматичної літератури та періодики кін. XIX — поч. XX ст., збірку каталогів видавництва та антикварних книжкових магазинів у Львові, Берліні, Берні, Дрездені, Лейпцигу, Відні, Парижі, Лондоні та ін., колекцію нот (182 од.) [1].

У вересні 1966 р. в ОРФ ЛНБ з *бібліотеки Державного архіву Львівської області* надійшло 778 од. дублетної літератури польською мовою, 851 од. дублетної та непрофільної літератури німецькою мовою та 1 025 од. непрофільної літератури французькою

мовою кін. XIX — поч. XX ст. (усього **2 654 од.**) [2]. Потрібно зауважити, що стару іноземну літературу масово вилучали з фондів багатьох інших наукових бібліотек Львова, зокрема *бібліотеки Львівської політехніки*, де велику кількість «іноземки», передусім підручники, просто відправили на макулатуру. Очевидно, більшість присланих радянських керівників бібліотечних установ Львова, не знаючи іноземних мов, не розумілися на вартості видань «на непонятных языках». Радянським студентам вони теж виявилися непотрібними, адже у сховищах львівських бібліотек потрібно було негайно звільняти місце для книжок на «общепонятном русском».

У липні 1975 р. з фондів *бібліотеки Львівської державної консерваторії* ЛНБ отримала вартісну колекцію — **2 307 од.** першодруків нотовидань, оригіналів рукописів українських композиторів і каталогів музичних творів кін. XIX — поч. XX ст. Серед рукописів — твори П. Бажанського, І. Біликовського, В. Барвінського, М. Березовського, Д. Бортнянського, А. Вахнянина, М. Вербицького, М. Гайворонського, В. Калини, Й. Кишакевича, І. Лаврівського, І. Левицького, М. Лисенка, Я. Лопатинського, С. Людкевича, С. Монюшка, О. Нижанківського, П. Синиці, Д. Січинського, К. Стеценка, Г. Топольницького, Я. Ярославенка та ін., які у переважній більшості потрапили у відділ рукописів ЛНБ (фонд № 163 «Бібліотека Львівської державної консерваторії»). Нотовидання розпорошили, деяка їх частина зараз перебуває на збереженні в Інституті дослідження бібліотечних мистецьких ресурсів ЛННБ України ім. В. Стефаніка.

Кілька вартісних партій літератури ЛНБ отримала за обміном від наукових бібліотек колишніх союзних республік. Так, зокрема, у жовтні 1989 р. *Наукова бібліотека Тартуського державного університету (Естонія)* передала ОРФу ЛНБ два десятки різноматичних рідкісних видань другої пол. XIX — початку XX ст., серед яких: Клоссовский А. «Материалы для климатологии юго-запада России» (Одесса, 1899), Луцицкий В. И. «Курс петрографии» (Спб-Киев, 1910), Поспишилль А. О. Греческо-русский словарь (Киев, 1901), Цынглер Л. Н. Немецко-русский карманный словарь (Киев-Харьков-Спб, 1902), Эйнбродт П. «Очерки кавказских минеральных вод» (Харьков, 1849) та ін. [4, арк. 54-55].

Отже, впродовж 1960–1970 рр. ретроспективна частина обмінних фондів ЛНБ активно залучалася до міжбібліотечного книгообміну. Передусім це стосувалося *багатотисячних дублетних видань українознавчої тематики колишньої бібліотеки НТШ*, які, згідно з цензурними вимогами, мали підлягати закритому зберіганню та обмеженому користуванню, однак до спецфонду вилучені не були. Внаслідок цього бібліотечні, архівні, музейні, наукові та культурно-громадські установи колишнього СРСР і закордону збагатили свої книжкові фонди вартісними, рідкісними, а подекуди унікальними, виданнями, зокрема стародруками.

Натомість у 1960–1980 рр. ЛНБ через книгообмін отримала з бібліотек львівських установ близько **8 000 од.** непрофільної та дублетної літератури іноземними мовами. Незначну кількість вартісних видань другої пол. XIX — початку XX ст. було надіслано в ЛНБ з фондів бібліотек колишніх союзних республік.

1. Акти прийняття літератури Львівською державною науковою бібліотекою Міністерства культури УРСР у 1964 р. // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Архів. Необлікована справа. Арк. 7-22.
2. Акти прийняття літератури Львівською державною науковою бібліотекою Міністерства культури УРСР у 1965–1966 рр. // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Архів. Необлікована справа. Арк. 14-74.
3. Відділ обмінних та резервних фондів. Акти і списки літератури, одержаної по обміну від інших бібліотек у 1988 р. // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Архів. Оп. 1. Спр. 2647. 64 арк.
4. Відділ обмінних та резервних фондів. Акти і списки літератури, одержаної по обміну від інших бібліотек у 1989 р. // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Архів. Оп. 1. Спр. 2682. 83 арк.
5. Відділ обмінних та резервних фондів. Акти і списки літератури, переданої по обміну іншим бібліотекам і установам у 1964 р. // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Архів. Оп. 1. Спр. 1098-а. 110 арк.
6. Відділ обмінних та резервних фондів. Акти і списки літератури, переданої по обміну іншим бібліотекам і установам у 1965 р. // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Архів. Необлікована справа. 160 арк.
7. Відділ обмінних та резервних фондів. Акти та списки літератури, переданої по обміну бібліотекам та іншим установам у 1966 р. // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Архів. Оп. 1. Спр. 1320-а. 147 арк.

8. Відділ обмінних та резервних фондів. Акти і списки літератури, переданої по обміну бібліотекам та іншим установам у 1967 р // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Архів. Оп. 1. Спр. 1402-а. 278 арк.
9. Відділ обмінних та резервних фондів. Акти і списки літератури, переданої по обміну бібліотекам та іншим установам у 1970 р. // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Архів. Оп. 1. Спр. 1643-а. 160 арк.
10. Відділ обмінних та резервних фондів. Акти і списки літератури, переданої по обміну бібліотекам та іншим установам у 1972 р. // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Архів. Оп. 1. Спр. 1754. 200 арк.
11. Відділ обмінних та резервних фондів. Акти і списки літератури, переданої по обміну бібліотекам та іншим установам у 1973 р. // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Архів. Оп. 1. Спр. 1867. 100 арк.
12. Відділ обмінних та резервних фондів. Акти і списки літератури, переданої по обміну бібліотекам та іншим установам у 1974 р. // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Архів. Оп. 1. Спр. 2007. 153 арк.
13. Відділ обмінних та резервних фондів. Акти і списки літератури, переданої по обміну бібліотекам та іншим установам у 1975 р. // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Архів. Оп. 1. Спр. 2141. 154 арк.
14. Відділ обмінних та резервних фондів. Акти і списки літератури, переданої по обміну бібліотекам та іншим установам у 1982 р. // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Архів. Оп. 1. Спр. 2416. 195 арк.
15. Відділ обмінних та резервних фондів. Акти і списки літератури, переданої по обміну бібліотекам та іншим установам у 1989 р. // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Архів. Оп. 1. Спр. 2683. 88 арк.
16. Довідки про книжкові фонди ЛНБ АН УРСР // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Архів. Оп. 1. спр. 1733-а. 98 арк.
17. Звіт про роботу сектору обмінного та резервного фонду Львівської наукової бібліотеки АН УРСР за 1954 р. // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Архів. Оп. 1. Спр. 535. 2 арк.
18. Лист директора Львівської Бібліотеки АН УРСР А. З. Одухи уповноваженому Президії АН УРСР по львівських академічних установах Й. З. Штокалу від 2 грудня 1949 р. // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Архів. Оп. 1. Спр. 205. 59 арк.
19. Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника АН УРСР. Відділ спецфондів. Справа № 8-дск [для службового користування]. Документи за 1974–1987 рр. // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Архів. Необлікована справа. 94 арк.
20. Постановления, выписки из протоколов заседаний Президиума и приказы по Академии Наук УССР (Копии) // НБУВ. Архів. Оп. 1. Спр. 696. Арк. 38.

21. Солук В. Відділ обмінно-резервних фондів та ретроспективного комплектування // Записки Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника: зб. наук. праць. Львів, 2010. Вип. 2 (18). С. 332-361.

References

1. Akty pryiniattia literatury Lvivskoi derzhavnoi naukovoï biblioteky Ministerstva kultury URSR u 1964 r. *LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. Arkhiv.* Neoblikovana sprava, fol. 7-22. [in Ukr.].
2. Akty pryiniattia literatury Lvivskoi derzhavnoi naukovoï biblioteky Ministerstva kultury URSR u 1965–1966 rr. *LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. Arkhiv.* Neoblikovana sprava, fol. 14-74. [in Ukr.].
3. Viddil obminnykh ta rezervnykh fondiv. Akty i spysky literatury, oderzhanoi po obminu vid inshysh bibliotek u 1988 r. *LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. Arkhiv.* Inventory 1, file 2647, 64 fol. [in Ukr.].
4. Viddil obminnykh ta rezervnykh fondiv. Akty i spysky literatury, oderzhanoi po obminu vid inshysh bibliotek u 1989 r. *LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. Arkhiv.* Inventory 1, file 2682, 83 fol. [in Ukr.].
5. Viddil obminnykh ta rezervnykh fondiv. Akty i spysky literatury, poredanoi po obminu inshym bibliotekam i ustanovam u 1964 r. *LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. Arkhiv.* Inventory 1, file 1098-a, 110 fol. [in Ukr.].
6. Viddil obminnykh ta rezervnykh fondiv. Akty i spysky literatury, poredanoi po obminu inshym bibliotekam i ustanovam u 1965 r. *LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. Arkhiv.* Neoblikovana sprava, 160 fol. [in Ukr.].
7. Viddil obminnykh ta rezervnykh fondiv. Akty i spysky literatury, poredanoi po obminu bibliotekam ta inshym ustanovam u 1966 r. *LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. Arkhiv.* Inventory 1, file 1320-a, 147 fol. [in Ukr.].
8. Viddil obminnykh ta rezervnykh fondiv. Akty i spysky literatury, poredanoi po obminu bibliotekam ta inshym ustanovam u 1967 r. *LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. Arkhiv.* Inventory 1, file 1402-a, 278 fol. [in Ukr.].
9. Viddil obminnykh ta rezervnykh fondiv. Akty i spysky literatury, poredanoi po obminu bibliotekam ta inshym ustanovam u 1970 r. *LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. Arkhiv.* Inventory 1, file 1643-a, 160 fol. [in Ukr.].
10. Viddil obminnykh ta rezervnykh fondiv. Akty i spysky literatury, poredanoi po obminu bibliotekam ta inshym ustanovam u 1972 r. *LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. Arkhiv.* Inventory 1, file 1754, 200 fol. [in Ukr.].
11. Viddil obminnykh ta rezervnykh fondiv. Akty i spysky literatury, poredanoi po obminu bibliotekam ta inshym ustanovam u 1973 r. *LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. Arkhiv.* Inventory 1, file 1867, 100 fol. [in Ukr.].

12. Viddil obminnykh ta rezervnykh fondiv. Akty i spysky literatury, pere-danoi po obminu bibliotekam ta inshym ustanovam u 1974 r. *LNNB Ukra-
rainy im. V. Stefanyka. Arkhiv*. Inventory 1, file 2007, 153 fol. [in Ukr.].
13. Viddil obminnykh ta rezervnykh fondiv. Akty i spysky literatury, pere-danoi po obminu bibliotekam ta inshym ustanovam u 1975 r. *LNNB Ukra-
rainy im. V. Stefanyka. Arkhiv*. Inventory 1, file 2141, 154 fol. [in Ukr.].
14. Viddil obminnykh ta rezervnykh fondiv. Akty i spysky literatury, pere-danoi po obminu bibliotekam ta inshym ustanovam u 1982 r. *LNNB Ukra-
rainy im. V. Stefanyka. Arkhiv*. Inventory 1, file 2416, 195 fol. [in Ukr.].
15. Viddil obminnykh ta rezervnykh fondiv. Akty i spysky literatury, pere-danoi po obminu bibliotekam ta inshym ustanovam u 1989 r. *LNNB Ukra-
rainy im. V. Stefanyka. Arkhiv*. Inventory 1, file 2683, 88 fol. [in Ukr.].
16. Dovidky pro knyzhkovy fondy LNB AN URSS. *LNNB Ukrainy im. V. Ste-
fanyka. Arkhiv*. Inventory 1, file 1733-a, 98 fol. [in Ukr.].
17. Zvit pro robotu sektoru obminnoho ta rezervnoho fondu Lvivskoi nau-
kovoï biblioteky AN URSS za 1954 r. *LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka.
Arkhiv*. Inventory 1, file 535, 2 fol. [in Ukr.].
18. Lyst dyrektora Lvivskoi biblioteky AN URSS A. Z. Odukyh upovnova-
zhenomu Prezydii AN URSS po lvivskykh akademichnykh ustanovakh
Y. Z. Shtokalu vid 2 hrudnia 1949 r. *LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. Arkhiv*.
Inventory 1, file 205, fol. 59. [in Ukr.].
19. Lvivska naukova biblioteka im. V. Stefanyka AN URSS. Viddil spets-
fondiv. Sprava № 8-dsk [dlia sluzhbovoho korystuvannia]. Dokumenty
za 1974–1987 rr. *LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. Arkhiv*. Neoblikovana
sprava, 94 fol. [in Ukr.].
20. Postanovleniya, vypiski iz protokolov zasedanyia Prezidiuma i prikazy
po Akademii Nauk USSR (Kopii). *NBUV. Arkhiv*. Inventory 1, file 696,
fol. 38. [in Ukr.].
21. Soluk, V. (2010). Viddil obminno-rezervnykh fondiv ta retrospektyvno-
ho komplektuvannia. *Zapysky Lvivskoi natsionalnoi naukovoï biblioteky
Ukrainy imeni V. Stefanyka*: zb. nauk. prats, 2 (18), pp. 332-361. [in Ukr.].

Lesia Kusyi, Research Fellow, of Manuscript Department, Vasyl Stefanyk National Scientific Library of Ukraine in Lviv, Candidate of Science in Social Communications (Doctor of Philosophy)

Inter-library book exchange of the Lviv Academic Library in the 1960's – 1980's: gains and losses

The Lviv Branch of the Library of the Academy of Sciences of the USSR was established in January 1940. A large number of private, institutional and other book collections, mainly nationalized by the authorities, or abandoned by owners were taken to the institution. Private book collections confiscated by NKVD also were transferred to the Library.

A special department of concentration was set up at the library to preserve, organize, and process these thousands of volumes of literature. Initially, many valuable books from this subdivision was transmitted to the Ukrainian and Union academic institutions, libraries, museums only quantitatively, without any official acts of transfer. At the end of 1963, the transfer of publications from the LFS NLF sector to other institutions began to be formalized by acts, since then it became organized.

The paper covers the process of inter-library book exchange of the Lviv Academic Library between 1960's and 1980's, and as a result significant arrays of retrospective editions, in particular Ukrainian studies subjects from doublet collections Shevchenko Scientific Society Library, were transferred to libraries, science museums and other institutions of the former USSR and abroad. Particular attention is paid to the old printed literature.

The research uses methods of analysis and synthesis, combined with a chronological and comparative-analytical methods that are considered to be an important for the presented topic.

Keywords: *Vasyl Stefanyk Scientific Library in Lviv, Academy of Sciences of the Ukrainian SSR, book exchange, transfer and dispersal of library collections.*